

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par "REACH — tiesību akti ķīmisko vielu jomā"

(2005/C 294/08)

Saskaņā ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Reglamenta 29. panta īstenošanas noteikumu Birojs 2004. gada 14. decembrī nolēma izstrādāt papildu atzinumu par šādu tēmu: "REACH — tiesību akti ķīmisko vielu jomā"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2005. gada 16. jūnijā (ziņotājs: *Braghin* kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 419. plenārsesijā, kas notika 2005. gada 13. un 14. jūlijā, ar 52 balsīm par, 2 balsīm pret un 2 atturoties, ir pieņēmusi šādu atzinumu.

1. Ievads

1.1 Priekšlikums regulai par ķīmisko vielu reģistrēšanu, izvērtēšanu, atļauju izsniegšanu un ierobežošanu (REACH) un Eiropas Ķīmijas aģentūras ⁽¹⁾ nodibināšanu izraisīja plašu diskusiju. Tajā piedalījās Eiropas institūcijas, valsts iestāžu pārstāvji, ķīmijas un citās rūpniecības nozarēs nodarbinātie, ka arī nevalstiskās organizācijas.

1.2 Daudzi Komitejas iepriekšējā atzinumā ⁽²⁾ iztīrītie aspekti izraisīja interesantu reakciju, debatējot par minēto atzinumu. Īpaši jāuzsver trīs prasības:

— virknes papildu pētījumu veikšana ar mērķi izvērtēt tiesību aktu priekšlikuma ieviešanas ietekmi uz atsevišķām rūpniecības nozarēm. Pētījumiem jāizvērtē arī būtiski svarīgu vielu izņemšanas no tirgus apjoms un sekas. Tāpat jāapsver stratēģisko partnerattiecību dibināšana saistībā ar eksperimentāliem izpildes projektiem un priekšlikuma ietekme uz jaunajām dalībvalstīm;

— nepieciešamība vienkāršot uzņēmumiem izvirzītās prasības un samazināt izmaksas, lai izvairītos no to konkurētspējas samazināšanās un ražotņu pārvietošanas. Vienlaicīgi nedrīkst ciest primārais mērķis, proti, veselības un vides aizsardzība;

— iespēja nostiprināt un precīzāk noteikt Eiropas Ķīmijas aģentūras funkcijas, sekojot, lai tajā tiktu nodrošināta adekvāta visu iesaistīto pušu pārstāvība.

1.3 Divi pētījumi, kas veikti Eiropas Komisijas un UNICE-CEPIC saprašanās memoranda ietvaros, ir ļāvuši labāk saprast atsevišķu rūpniecības nozaru problēmas. Minētie papildu ietekmes pētījumi parādīja, ka atsevišķas agrāk paustās bažas ir bijušas pārspīlētas, tomēr arvien pastāv problēmas un ir vajadzīgi papildu pasākumi, lai padarītu sistēmu efektīvāku un saskaņotāku.

1.3.1 KPMG Konsultatīvā dienesta uzņēmējdarbības jomā veikto pētījumu par ietekmi uz uzņēmējdarbību ⁽³⁾ galvenie secinājumi ir šādi.

— Nav daudz pierādījumu tam, ka lielākā daudzumā ražotās ķīmiskās vielas varētu izzust no tirgus REACH reģistrācijas prasību ieviešanas rezultātā. Vislielākais risks ir attiecībā uz vielām, ko ražo apjomā līdz 100 tonnām, jo ievērojot REACH prasības, to ražošana kļūst mazāk izdevīga vai pavisam nerentabla. Sīki izvērtējot 152 vielas, konstatēja, ka tikai 10 vielas varētu izzust no tirgus, jo to ražošana kļūst mazāk izdevīga vai nerentabla.

— Maz ticams, ka turpmākie lietotāji saskarsies ar viņiem tehniski būtisko vielu izņemšanu no tirgus. Minētās vielas tiks reģistrētas, dažkārt neskatoties uz to komerciālo neizdevīgumu.

— Atsevišķos gadījumos vienreizējās reģistrācijas izmaksas var būt tik lielas, ka ķīmisku vielu piegādātājiem ražoto produktu klāstu var būt izdevīgāk racionalizēt. Tas lielākoties attiektos uz vielām, ko ķīmisko produktu piegādātāji uzskata par klientiem tehniski mazāk būtiskām.

— Ja notiks ievērojama ķīmisko vielu izņemšana no tirgus, jaunu preparātu formulu un ražošanas procesu izstrāde radīs ievērojamas izmaksas (jo īpaši tādēļ, ka būs nepieciešams veikt pētījumus, izmēģinājumus un iegūt lietotāju izvērtējumu).

— Ieviestās izmaksas vairākumā gadījumu tiks absorbētas vai pārnestas, taču to būs sarežģītāk īstenot maziem un vidējiem uzņēmumiem.

— REACH sistēmas ietekme uz inovāciju ir neskaidra. Pētījumā apskatītajos gadījumos nav pierādījumu, ka pētniecībai un attīstībai atvēlētie resursi tiks automātiski novirzīti REACH sistēmas ietekmē, tāpat nav paredzams pētniecībai un attīstībai paredzēto resursu palielinājums;

⁽¹⁾ Dokuments KOM(2003) 644 galīgā red., 29.10. 2003.

⁽²⁾ O.V. C 112, 30.04. 2004.

⁽³⁾ KPMG, *Business Impact Case Study REACH*, 2005. gada 28. aprīlis

- Uzņēmumi ir atzinuši vairākas priekšrocības, ko nodrošina REACH sistēma, tajā skaitā labāku informāciju par vielu īpašībām un preparātu bīstamajiem komponentiem, risku vienkāršāku pārvaldību un ražoto vielu klāsta racionalizāciju.
- Ir izteiktas bažas par konkrētām apstrādājamības un konfidencialitātes problēmām. Arī sintezētāji un nākamā posma lietotāji ir pauduši bažas par to, ka ķīmisko vielu ražotāji, iespējams, nevēlēsies iekļaut atsevišķus izmantošanas veidus savos reģistrācijas dokumentos.
- Neorganisko vielu lietotājiem (jo īpaši izejvielu lietotājiem) ir vajadzīgi papildu paskaidrojumi par REACH ietvaros paredzētajiem reģistrācijas noteikumiem.

1.3.2 Pētījumā par jaunajām dalībvalstīm⁽⁴⁾ konstatēts, ka REACH sistēma vēl ir maz pazīstama, un minētajā pētījumā ir norādīti šādi galvenie jautājumi:

- nozīmīgs izdevumu pieaugums ir paredzams tikai dažos gadījumos;
- īpašos gadījumos varētu būt augstas tiešās izmaksas attiecībā pret apgrozījumu vai peļņas normas samazināšanos;
- dažas vielas tika identificētas kā jutīgas, jo to peļņas norma jau pašlaik ir ierobežota;
- visvairāk tiks skarti tie uzņēmumi, kas ir atkarīgi no austrumu valstu tirgiem, kuras nav ES dalībvalstis.

1.4 Minēto pētījumu secinājumi un notiekošā diskusija ir atklājusi dažādus aspektus, ko attiecīgie Eiropas tirgus dalībnieki uzskata par izšķiroši nozīmīgiem. Komiteja ciešā koordinācijā ar Padomē un Eiropas Parlamentā notiekošo darbu vēlas sniegt turpmāk veicināt minēto diskusiju.

2. Reģistrācijas kritēriji un termiņi.

2.1 Ar ierosināto regulu atceļ pašreizējo mākslīgo sadalījumu starp "esošajām vielām," t.i. visām tām ķīmiskajām vielām, kas bija tirgū 1981. gada septembrī, un "jaunajām vielām," t.i. tām vielām, kas laistas tirgū pēc minētā datuma. Priekšlikuma 5. pantā ir noteikts pienākums reģistrēt pašas vielas vai tās saturošus izstrādājumus, ko gada laikā saražo vai importē vienas tonnas vai lielākā apjomā (5. panta 1. punkta otrā daļa). Regulā ir arī noteikts princips, saskaņā ar ko Kopienā var ražot vai importēt tikai reģistrētas vielas 19. panta 1. punktā).

2.2 Ar izskatāmo priekšlikumu ievieš pārejas noteikumus aptuveni 30 000 vielām, kas pašlaik tiek ražotas vai laistas iekšējā tirgū un kuras pakāpeniski jāiekļauj reģistrācijas sistēmā atbilstoši katras atsevišķas uzņēmējdarbības saražotajiem vai importētajiem daudzumiem (21. pants). Pārejas noteikumos ir paredzēts 3 gadu laika posms to vielu pakāpeniskai reģistrācijai, ko ražo vai importē lielākos daudzumos (1000 tonnas gadā vai vairāk), un tādu vielu reģistrācijai, kuras pašreiz klasificē kā 1. un 2. kategorijas kancerogēnās, mutagēnās un teratogēnās⁽⁵⁾

vielas. Vielām, kas saražotas vai importētas 100 un vairāk tonnu apjomā gadā, noteikts 6 gadu pakāpeniskas reģistrācijas periods un vielām, kuras gada laikā tiek saražotas vai importētas 1 tonnas vai lielākā daudzumā — 11 gadu pakāpeniskas reģistrācijas periods.

2.3 Tika izvirzīti dažādi argumenti, lai apstrīdētu šādu uz vielu daudzumu balstīto pieeju. Galvenais no tiem — minētā pieeja neļauj pieskaņot reģistrēšanas laiku reālajiem, ar katru vielu saistītajiem riskiem. No zinātniskā un ekonomiskā viedokļa prioritātes vairāk attaisnotos, ja tās tiktu izvirzītas, vadoties no riska faktora. Lai noteiktu prioritārās vielas un lai nodrošinātu atbilstošu risku izvērtēšanu un pārvaldību, būtu tomēr jāuzsāk otrreizējs process, kas ļautu noteikt vielai raksturīgo bīstamību un riskus saistībā ar attiecīgās vielas iedarbību.

2.4 EESK tādēļ uzskata, ka, lai arī daudzuma kritērijs ir aptuvens (kā tas jau norādīts Komitejas iepriekšējā atzinumā⁽⁶⁾), tas tomēr ir vispiemērotākais atskaites veids izvirzīto mērķu sasniegšanai un pašreizējās sistēmas, kuru visas puses uzskata par neefektīvu, aizvietošanai. Ierosinātā sistēmā turklāt attiecas arī uz tādām nopietnas bažas izraisošām vielām kā 1. un 2. kategorijas kancerogēni, mutagēni un teratogēni. Komisijas pieeja, kas balstās uz daudzumiem (potenciālās iedarbības aptuvenais rādītājs) un ņem vērā arī vielai raksturīgo bīstamību, šķiet vieglāk piemērojama, pārredzama un garantē ražotājiem pietiekamu juridisko noteiktību.

3. Noteikumu vienkāršošana

3.1 EESK uzskata, ka ierosinātās regulas struktūra ir ļoti sarežģīta un grūti saprotama. Tas daļēji izskaidro daudzu uzņēmēju šaubas, lai neteiktu bažas, un īpaši tas sakāms par tām rūpniecības nozarēm, kas neražo ķīmiskās vielas šī vārda tiešā nozīmē, kā arī par importētājiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un nākamā posma lietotājiem, kuriem dažkārt nav ne zināšanu, ne nepieciešamo tehnisko iespēju, lai attiecīgā gadījumā aprakstītu vielu specifisko pielietojumu un ar to saistītā riska pārvaldību. Daudzie tehniskie pielikumi padara REACH sistēmas izpratni un pielietojumu vēl sarežģītāku.

3.2 Tāpat EESK vēlētos, lai Komisija, balstoties uz pirmajā lasījumā iesniegtiem atzinumiem un grozījumiem, censtos uzlabot regulas uztveramību un izskatītu iespēju pārstrukturēt tekstu, pārkārtojot atsevišķas nodaļas un pantus dažādos punktos. Pirmkārt, ir vajadzīgas precīzākas definīcijas, lai precizētu regulas darbības jomu un izņēmumus katrā kategorijā, kā arī ar vielu apjomu saistītos reģistrēšanas kritērijus un termiņus.

3.3 Pēc ražotājiem un importētājiem uzlikto no vielas daudzuma atkarīgo saistību precizēšanas kļūvs skaidrāki tādi sarežģītāki jautājumi kā datu kopējas lietošanas mehānismi, atbildība par informācijas nodrošināšanu visas piegādes ķēdes garumā un nākamā posma lietotāja pienākumi un atbildība.

⁽⁴⁾ CCR-IEPT, Ieguldījums REACH ietekmes analizē Savienības jaunajās dalībvalstīs, 2005. gada 28. aprīlis

⁽⁵⁾ CMR

⁽⁶⁾ OV C 112, 30.04.2004, 3.3.2. punkts.

3.4 Pie tam Komiteja piedāvā, lai pielikumi, kas pēc būtības nav uzskatāmi par juridiskajām normām (piemēram, X pielikums), no šī brīža tiktu skaidri minēti kā operacionālo norāžu sastāvdaļa. Pielikumi pēc LPM (labākā pieejamā metode) modeļa un BREF (?) dokumentiem, ko paredz direktīva par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (PINK), kopā jāizstrādā varas iestādēm un iesaistīto nozaru speciālistiem. Jo vairāk tiks vienkāršots un izskaidrots šis iespaidīgais tehniskās informācijas klāsts, jo precīzāk varēs izvērtēt uzņēmumu saistības un izmaksas. Šāda analīze cita starpā ļaus ātrāk pielāgoties zinātnes un tehnoloģijas sasniegumiem un vienkāršot attiecīgās procedūras.

3.5 EESK novērtē Eiropas Komisijas darbu pie darbības vadlīniju izstrādāšanas REACH ieviešanas projektu (*REACH Implementation Projects, RIP*) ietvaros. Komiteja uzskata, ka tie ir būtiski priekšlikuma īstenošanas instrumenti, kas ļauj tirgus dalībniekiem un attiecīgajām iestādēm iepazīties ar sistēmas darbību un pilnībā izprast tās mehānismus.

3.6 EESK tāpat aicina Komisiju darīt visu iespējamo, lai iesaistītu rūpnieku un nozaru asociācijas un arodbiedrības, tādējādi iedibinot efektīvu Kopienas līmeņa sadarbību starp iestādēm, uzņēmumiem, profesionālajām organizācijām un arodbiedrībām, kas ļautu garantēt sistēmas faktisku ieviešanu. Šajā sakarā EESK prasa attīstīt atbalsta struktūras, piemēram, valstu palīdzības dienestus, kuru izveidošanas iespēju Komisija šobrīd izskata.

4. Iepriekšēja reģistrācija

4.1 Regulas 26. pantā par vielu iepriekšējas reģistrācijas pienākumu ir noteikts, ka katram REACH reģistrācijas sistēmai pakļautās vielas potenciālajam deklarētājam jānodod Aģentūrai visa prasītā informācija vēlākais 18 mēnešus pirms trīs gadu termiņa beigām attiecībā uz apjomiem, kas pārsniedz 1000 tonnas, un 18 mēnešus pirms sešu gadu termiņa beigām attiecībā uz apjomiem, kuri pārsniedz 1 tonnu. Ražotāji un importētāji, kā arī nākamā posma lietotāji, kas strādā ar vielu apjomu līdz 1 tonnai, var brīvprātīgi piedalīties datu piegādē.

4.2 Saskaņā ar regulas 26. panta 1. punktu nepieciešamā informācija nodrošina pietiekamu bāzi datu par dažādām vielām koplietošanas veicināšanai un attiecīgi iespējamiem nolīgumiem par kopēju datu piegādi un visiem nepieciešamajiem izmēģinājumiem (tādējādi samazinot izmaksas). EESK tomēr uzskata, ka minētā informācija nav pietiekama, lai novērtētu vielas potenciālo bīstamību un attiecīgi izstrādātu jaunus prioritātes noteikšanas kritērijus saistībā ar reģistrāciju. Tādēļ būtu nepieciešami sīkāki dati, kas nozīmē vairāk laika, augstākas izmaksas un vairāk birokrātijas, un kas varētu izrādīties pārāk

(?) Labākās pieejamās metodes (LPM) un labāko pieejamo metožu references dokumenti (BREF), kas ir Eiropas Sevīļas biroja dokumenti. Šis birojs ir atbildīgs par 96/61/CEE direktīvas par Piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (*Integrated Pollution Prevention and Control, IPPC*) ieviešanu. Dokumentus izstrādāja Kopienas eksperti kopīgi ar ieinteresētajām pusēm.

smaga nasta ne tikai maziem ražotājiem un importētājiem, bet arī minēto datu pārvaldes aģentūrai.

4.3 EESK uzskata, ka starp vairākiem izskatāmajiem priekšlikumiem priekšroka jānodod tādiem, kas paredz pamatmērķu un pašreiz paredzēto termiņu saglabāšanu (lai izvairītos no neskaidrības un sajukuma ieinteresēto dalībnieku aprindās) un kuri saskaņā ar gadījumu izpēti nebūtu tik apgrūtināši visneapstrādātākajiem tirgus dalībniekiem.

5. Ieteikumi efektīvai un pārvaldāmai REACH sistēmai.

Lai nodrošinātu reģistrācijas sistēmas efektīvu darbību, reģistrācijas mehānismā konkrēti jāprecizē:

1. ierosinātajā sistēmā iekļautās vielas;
2. darbības joma, jo īpaši izņēmuma kritēriji un kategorijas (šobrīd norādītas dažādos attiecīgās regulas pantos);
3. ražotāju, importētāju un nākamā posma lietotāju (rūpniecisko un profesionālo) informācijas savstarpējas apmaiņas saistības;
4. mehānismi un veicinoši pasākumi konsorciju izveidei.

5.1 *Termiņa "viela" definīcija.* Gadījumu izpēte pierāda, ka ir liela neskaidrība attiecībā uz REACH sistēmā iekļaujamajām vielām (īpaši neorganiskajām).

EESK atzinīgi novērtē to, ka tiek izstrādāts konkrēts REACH ieviešanas projekts (*RIP — REACH Implementation project*), lai iestādēm un uzņēmumiem precīzi norādītu REACH sistēmā faktiski iekļaujamās vielas.

5.2 *Piemērošanas joma.* Būtu noderīgi iesaistīto pušu uzmanībai izstrādāt pārskata tabulu, kas precīzi uzskaitītu no regulas atbrīvotās kategorijas, īpaši tās, kas ir iekļautas citos šobrīd spēkā esošos Kopienas tiesību aktos, garantējot REACH sistēmas pamatā esošo veselības un vides aizsardzības mērķu īstenošanu. EESK piekrīt uzskatam, ka ir nepieciešams izvairīties no pārklāšanās un dubultām saistībām, un cer, ka precīza informācija minētajā jautājumā kļiedēs visas iespējamās šaubas.

5.3 *Informācijas aprīte.* REACH sistēma nevar būt efektīva bez pienācīgas informācijas apmaiņas starp piegādes ķēdes operatoriem. Bez šādas divvirzienu informācijas apmaiņas, iekļaujot dažādus ražojošos sektoros, nepieciešamie pasākumi risku pārvaldībai, kā arī strādājošo, patērētāju un vides aizsardzībai ir neiespējami. EESK piekrīt tam, ka ražotājam vai importētājam jāizvērtē pakļautība riskam un risks saistībā ar "noteikto pielietojumu", attiecīgā gadījumā rīkojoties labticīgi un ar "pienācīgu rūpību", kas ir skaidri noteikti jēdzieni tiesībās un tiesu praksē.

5.3.1 EESK uzsver, ka aģentūras savāktiem un no jebkuras konfidencialitātes vai komerciālās intereses attīrītajiem datiem par pierēģistrētajām un vēlāk arī par novērtēšanas procesā esošajām vielām jābūt pieejamiem visiem tirgus dalībniekiem (šobrīd ir paredzēts, ka tie tiks ierobežoti un nodoti specifiskās vielas ražotājiem, importētājiem un lietotājiem), kā arī darbinieku un citu kategoriju pārstāvjiem, kam tie var būt noderīgi (medicīnas, drošības un aizsardzības dienestiem un citiem).

5.4 *Datu koplietošana.* Attiecībā uz vielām ar pārejas režīmu priekšlikums paredz dalību visu specifiskās vielas ražotāju un importētāju, kas ir uzsākuši iepriekšēju reģistrāciju, informācijas apmaiņas forumā. EESK atbalsta minēto pieeju un tajā iekļauto mērķi, proti, pēc iespējas samazināt dublēšanos izmēģinājumu jomā, ieskaitot izmēģinājumus, kuros neizmanto dzīvniekus.

5.5 EESK uzsver nepieciešamību izvairīties no visu izmēģinājumu, ne tikai to, kas veikti ar dzīvniekiem, atkārtošanās. Jāveic saskaņoti pasākumi ar mērķi attīstīt QSAR (strukturāras un kvantitatīvās sakarības) tipa izvērtējuma un skrīninga modeļus, alternatīvas metodes un pārbaudes, neizmantojot dzīvniekus, izstrādājot kārtību rezultātu atzīšanas paātrināšanai un, ja iespējams, rezultātu izmantošanai, pirms vēl tos galīgi un formāli ir apstiprinājušas kompetentās iestādes.

5.6 *Izmaksu lietderība.* Ieviešot sistēmu, skaidri jāņem vērā mērķis samazināt izmaksas, kas jāsedz uzņēmumiem, lai minētā sistēma atbilstu EESK vienmēr atbalstītajai Lisabonas stratēģijai un ilgtspējīgai attīstībai. REACH sistēmas būtiskākais izaicinājums ir paralēli nodrošināt konkurētspējas un veselības un vides aizsardzības mērķus. Īpaši jānodrošina, lai, sadalot reģistrēšanas izmaksas, pārlika maksājumu nasta netiek uzlikta atsevišķiem piegādes ķēdes posmiem vai nozarēm, kurās ir īpaši sīva konkurence vai kas ir strukturāli vājākas.

5.7 Veiktie aprēķini liecina, ka 60 % reģistrēšanas tiešo izmaksu attiecas uz izmēģinājumiem. Tādēļ EESK uzskata par svarīgiem tos mehānismus, kas paredzēti uzņēmumu savstarpējo nolīgumu veicināšanai ar mērķi pēc brīvprātības principa veikt kopīgus izmēģinājumus un kopīgi izmantot to rezultātus. Bez tam svarīgs elements ir arī taisnīga un saskaņota sistēma, lai nodrošinātu, ka tie, kas izmanto iepriekš vai kopīgi savāktus datus, sedz attiecīgās izmaksas.

5.8 EESK tādēļ ierosina grozīt atsevišķus norādījumus attiecībā uz izmaksām, kurus Komiteja uzskata par nepilnīgiem vai netaisnīgiem, jo īpaši attiecībā uz

— reģistrācijas iemaksas samazināšanu: lai arī minētā iemaksa ir nenozīmīga maziem daudzumiem, tā kļūst ievērojama lielākam apjomam. Gadījumos, kad vienu un to pašu datu kopumu iesniedz vairāki konsorciju veidojoši uzņēmumi, 10. panta 2. punktā ir paredzēts samazināt iemaksu par vienu trešo daļu;

— izmēģinājumu ar dzīvniekiem izmaksu sadalīšanu konsorciju starpā (paredzēta 28. panta 1. punkta otrajā daļā un 50. panta 1. punktā): lai izmaksu sadale starp Foruma dalībniekiem būtu taisnīga, jāņem vērā katra attiecīgā dalībnieka ražošanas apjoms. EESK uzskata, ka vistaisnīgāk būtu izmantot kritērijus EESK, kas saistīti ar attiecīgās vielas apgrozījumu vai iepriekšējos trijos gados pārdotajiem vielas daudzumiem.

— Regulas 25. panta 5. un 6. punktā paredzētie 50 % no izmaksām, kas iepriekšējiem deklarētajiem radušās, izdarot izmēģinājumus ar dzīvniekiem, šķiet vēl netaisnīgāki, ņemot vērā to, ka šādas izmaksas var izrādīties pārāk lielas vēlākam deklarētajam, kas vēlas iekļūt attiecīgajā tirgus segmentā.

6. Piezīmes par Padomē izskatīšanā esošajiem priekšlikumiem

6.1 Starp izskatāmajiem priekšlikumiem zināmu interesi izraisīja Lielbritānijas un Ungārijas ierosinātā un Padomē plaši apspriestā OSOR sistēma (viena viela, viena reģistrācija). Lai arī Komiteja var sniegt savu atbalstu minētajai sistēmai, jo tā ļaus ievērojami samazināt izmēģinājumu skaitu un izvairīties no daudzu pētījumu dublēšanās, joprojām ir šaubas par minētās sistēmas praktiskās piemērošanas jomu.

6.1.1 EESK konstatē, ka minētajā sistēmā ir daži trūkumi un neatrisinātas problēmas.

— Konfidencialitātes nodrošināšana (ko ir grūti garantēt, neuzdodot to trešām personām, kuras strādā konsorcija uzdevumā), ņemot vērā ierosināto prasību par datu koplietošanu (obligāta ir koplietošana, nevis konsorciju izveide).

— Sarežģītā sistēma, lai aptvertu visus tirgus dalībniekus, kas darbojas ar noteikto vielu, ņemot vērā visu ES dalībvalstu attiecīgo operatoru apvienošanu, kas izraisītu neizbēgamas valodas barjeras problēmas.

— *Substance Information Exchange Forum (SIEF)* iesaistīto uzņēmumu lielais skaits, pat ja šādas grūtības mazinās ar noteikumiem, kuros atkarībā no vielas daudzuma ir paredzētas trīs iepriekšējas reģistrācijas fāzes.

— Ilgais laika posms, kas būs nepieciešams, lai ieceltie eksperti varētu vienoties par to, kādi dati jānodod tālāk kopā ar dažādajām kopējo pamatdatu paketēm, īpaši ņemot vērā to, ka izmaksu sadales mehānisma dēļ kāda izmēģinājuma iekļaušanai vai neiekļaušanai paketē būs nopietna ekonomiskā ietekme uz uzņēmumu.

— Kopīgas pamatdatu paketes iesniegšana (vai norāde uz to) varētu noņemt atbildību no dažādām iesaistītajām pusēm.

6.1.2 Turklāt OSOR sistēma, kad tas tiek pieprasīts, neparedz un negarantē kopīgu datu lietošanas iespēju iedarbības izvērtēšanas, risku noteikšanas un pārvaldes jomā, ņemot vērā to, ka tiek skarti aspekti, par kuriem ir grūti vai pat neiespējami vienoties tā iemesla dēļ, ka ir iesaistīti neskaitāmi dalībnieki ar atšķirīgām, sev raksturīgam pazīmēm. Tādējādi atsevišķos gadījumos vajadzēs izšķirties par atsevišķu reģistrēšanu, kas ir pret-runā OSOR sistēmas pamatprincipam.

6.2 Nesenā Maltas un Slovēnijas ierosinājuma attiecībā uz vielām ar daudzumu no 1 līdz 10 tonnām mērķis ir vienkāršot regulu un samazināt izmaksas uzņēmumiem, bieži vien mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kas strādā ar minētajiem daudzumiem. Piedāvājums neattiecas uz tādiem regulas būtiskiem elementiem kā tonnāžas robežas un termiņi, bet piedāvā vienkāršus un elastīgus darbības pasākumus.

6.2.1 Galvenie priekšlikumi ir šādi:

- reģistrācijas prasības vienkāršošana, pamatojoties uz informāciju, kas pieejama par attiecīgo vielu un tās pielietojanu, proti, būtiska bāzes informācija, ieskaitot fizikālķīmiskos un ekotoksikoloģiskos datus;
- vienkāršu mehānismu noteikšana iedarbības aprakstam:
  - lietotāju pamatkategorijas (ražotāji/ profesionāli lietotāji/ patērētāji),
  - iedarbības pamatnosacījumi,
  - iedarbības raksturs (nejauša/reta, neregulāra, pastāvīga/ bieža);
- prioritāšu (aģentūras noteiktu) noteikšanas kritēriju automātiska piemērošana, ja saskan divi vai vairāki attiecīgajā pielikumā uzskaitītie nosacījumi;
- regulas elastīga pārskatīšana (reizi piecos gados), lai ņemtu vērā iepriekšējās piemērošanas posmā gūto pieredzi.

6.2.2 EESK pozitīvi noraugās uz to, ka minētajā priekšlikumā ir saglabāti tādi paši uz apjomu pamatoti termiņi kā Komisijas priekšlikumā un ka paredzētās informācijas un/vai informācijas saistībā ar V pielikumā plānotajiem izmēģinājumiem papildināšana ir nepieciešama tikai tad, ja to iesaka Aģentūra. Prioritāšu noteikšanas kritēriji iedarbina kontroli, kuras rezultātā Aģentūra var pieprasīt sīkāku informāciju un izmēģinājumus saistībā ar konkrētu jomu vai, ja rodas nopietnas bažas par attiecīgās vielas izraisīto risku, uzsākt izvērtēšanas procedūru.

6.3 Zviedrijas priekšlikums par izstrādājumu sastāvā esošajām vielām ir īpašas uzmanības vērts kaut vai tikai tādēļ, ka 6. panta īstenošana praksē vieš vispārīgas bažas. Minētais priekšlikums norāda uz virkni svarīgu aspektu, piemēram:

- terminā "izstrādājums" definīcija ir pārāk vispārīga, lai būtu iespējams izšķirt dažāda veida izstrādājumus;

- bīstamo vielu izdalīšanās daudzums pat pie netīšas izdalīšanās var izrādīties ļoti liels, un izdalīšanās līmenis var ievērojami atšķirties atkarībā no izstrādājumu apstrādes vai izmantošanas veida, vai nododot tos atkritumos;

- konkrēta riska novērtēšanas trūkums var apgrūtināt tādu izdalījušos vielu noteikšanu, kam "var būt negatīva ietekme uz cilvēka veselību vai apkārtējo vidi" (6. panta 2. punkts);

- iestādēm nav obligāts pienākums informēt par kancerogēnu, mutagēnu vai teratogēnu (CMR), noturīgu, bioakumulatīvu un augsti toksisku (PBT) vai izteikti noturīgu un izteikti bioakumulatīvu (VPVB) (uzskaitītas XIII pielikumā) vielu klātbūtni vai tās reģistrēt;

- Eiropas ražotājiem, kas pakļaujas REACH sistēmai visas produktu piegādes ķēdes garumā, zūd priekšrocības attiecībā pret viņu tiešajiem konkurentiem ārpus ES, uz kuriem sistēma attiecas vienīgi saistībā ar bīstamo vielu izdalīšanos;

- informācija par bīstamo vielu klātbūtni izstrādājumos ir nozīmīga izstrādājumu pirkšanas un realizācijas sakarā, ieskaitot patērētājam pieejamo informāciju, bet ierosinātajā regulā šāda informācija nav paredzēta.

6.3.1 Lai nodrošinātu veselības un vides aizsardzības mērķu īstenošanu, vienlaikus pārmērīgi nepalielinot administratīvo un finansiālo apgrūtinājumu, EESK atbalsta šādus ierosinātos pasākumus:

- pienākumu sniegt informāciju izstrādājumu piegādes ķēdes katrā posmā, profesionālajiem lietotājiem un lietotājiem/ patērētājiem;

- vielu ar problemātiskām īpašībām reģistrāciju neatkarīgi no vielas daudzuma izstrādājumos, kā arī bīstamo vielu reģistrāciju, ja to apjoms pārsniedz 1 tonnu, kas tiek apzināti pievienotas izstrādājumiem un ir tajos konstatējamās;

- aģentūras pienākumu sniegt strukturētu informāciju par izstrādājumos esošo vielu pielietojumu un tās tiesības pieprasīt izstrādājumu ražotājiem/importētājiem papildinformāciju par neregistrētajām vielām vai vielām, uz kurām attiecas 54. panta f) apakšpunkts;

- profesionālo lietotāju tiesības zināt, kādas bīstamas ķimikālijas ir iekļautas attiecīgajā izstrādājumā;

- "orientējoša saraksta" ar bīstamām vielām, kuras var izdalīties nejauši, sagatavošanu, uzskaitot uzraugāmo izstrādājumu veidus.

EESK atbalsta arī nozarē iesaistīto dalībnieku priekšlikumu, ar ko paredz 6. panta piemērošanu, ja ir ievēroti tādi secīgi posmi un brīvprātīgas vienošanās, kas pierāda minētā panta praktisko piemērojamību.

6.4 Visbeidzot, kā norādīts Komitejas iepriekšējā atzinumā⁽⁸⁾, EESK apstiprina nepieciešamību nostiprināt aģentūras lomu un tādējādi atbalsta Francijas šajā jautājumā izteikto priekšlikumu (*Shape the Agency for Evaluation — SAFE*) un jo īpaši iniciatīvu piešķirt aģentūrai atbildību par regulas projektā paredzētajiem trijiem novērtējuma veidiem (izmēģinājumu priekšlikumu, iesniegtās dokumentācijas un pašu vielu), kā arī piešķirt aģentūrai tiešo atbildību par prioritārā kārtā izvērtējamo vielu mainīgo plānu.

7. Ietekme uz piegādes ķēdi.

7.1 Komiteja uzskata, ka nepieciešams veikt padziļinātu produktu piegādes ķēdes analīzi, sākot no tās ietekmes uz dažādiem segmentiem. Ņemot vērā to, ka ķīmikālijas, uz kurām attiecas regula, tiek lietotas vairākās nozarēs, viens un tas pats uzņēmums var vienlaicīgi būt gan ražotājs, gan arī nākamā posma patērētājs, tas ir, uzņēmums var atrasties vairākās REACH sistēmā paredzētās vietās attiecībā pret ražotājiem/importētājiem un nākamā posma lietotājiem.

7.1.1 Ķīmiskās vielas un preparātus izmanto visos ražošanas procesos. Vielas reģistrācija tomēr ir jāveic tās tiešajam piegādātājam vai tā tiek nodota augstāk pa produktu piegādes ķēdi — ja vien pakārtotais lietotājs vielu neizmanto citādiem mērķiem nekā paredzēts un nav par to iepriekš paziņojis piegādātājam.

7.2 Lai noteiktu dažāda rakstura gadījumus un to radītās grūtības, ir lietderīgi identificēt šādus sešus būtiskus dalībniekus, kas visas piegādes ķēdes garumā veic dažādas funkcijas:

- ķīmisko pamatvielu ražotāji un importētāji,
- lielie rūpniecības uzņēmumi, kas nedarbojas ķīmijas nozarē,
- mazie un vidējie uzņēmumi, kas ražo reģistrācijai pakļautās ķīmiskās vielas,
- sintezētāji,
- mazie un vidējie ražotāji, kas nedarbojas ķīmijas nozarē,
- ķīmisko vielu vai izstrādājumu importētāji.

7.3 Ķīmisko pamatvielu (piemēram, etilēna un butadiēna) ražotāju un importētāju ir salīdzinoši neredzams, un viņi nodrošina lielus ražošanas apjomus. Uz viņiem attiecas pirmie reģistrācijas termiņi, bet tās izmaksas tomēr atstāj tikai nenozīmīgu iespaidu uz minēto ražotāju apgrozījumu.

7.4 Lielie rūpniecības uzņēmumi, kas nedarbojas ķīmijas nozarē (īpaši metalurģijas uzņēmumi, papīra ražotāji un cementa ražotāji) vienlaicīgi ir gan pakārtotie patērētāji, ņemot vērā neskaitāmās vielas un papildu izstrādājumu patēriņu to ražošanas procesā, gan, atsaucoties uz pašreizējo “vielās” jēdziena definīciju, ražotāji/importētāji. Ja vien esošajām vielām netiks ieviesta precīzāka definīcija, kas ir ļoti vēlama, reģistrācijas procedūras pirmais termiņš skars lielāko daļu minēto uzņēmumu.

7.5 Šā dokumenta sagatavošanas laikā tika iegūta jauna informācija attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas ražo reģistrācijai pakļautās vielas vai ķīmiskos maisījumus. Tomēr pieejamie dati nesniedz pilnīgu un detalizētu situācijas pārskatu. Skaidrs ir tas, ka liels daudzums (vairāki tūkstoši)

mazo un vidējo uzņēmumu tiks pakļauti reģistrācijas prasībai, bet šobrīd nav zināms, cik vielas un kādā daudzumā jāpie-reģistrē un attiecīgi kādus pienākumus un kādus reģistrācijas termiņus tas uzliek. Pēdējie ietekmes pētījumi parāda, ka reģistrācijas izmaksām varētu būt ievērojams iespaids uz apskatāmo uzņēmumu konkurētspēju un uz atsevišķu vielu palikšanu apgrozībā. EESK prasa, lai minētais jautājums tiktu rūpīgi uzraudzīts, paturot prātā iespējamo kaitīgo ietekmi uz pakārtotajiem patērētājiem.

7.6 Pārstrādes produktu izgatavotājiem, t.i. sintezētājiem, kas viena pārstrādes produkta izgatavošanai lieto vairākas vielas, būs jāveic to izejvielu reģistrācija, kuras tie neiegādājas Eiropas tirgū. Veiktie pētījumi apstiprinājuši, ka minētie uzņēmumi arī ir jutīgāki attiecībā uz tādu datu un informācijas komunikāciju, kas varētu atklāt ražošanas noslēpumus. Īpaši katras vielas koda norādīšana kāda pārstrādes produkta sastāvā ļautu nonākt līdz formulai, tādējādi apdraudot produkta konkurētspēju. EESK piedāvā attiecināt šo prasību tikai uz vielām, kas klasificētas kā bīstamas.

7.6.1 Tātad ir iespējams, ka 34. panta 4. punkts no visiem operatoriem galvenokārt attieksies uz sintezētājiem. Tādējādi tālāklīgotajam saskaņā ar XI pielikumu arī jāizstrādā ķīmiskās drošības ziņojums (*Chemical Safety Report*) visam tāda veida produkta pielietojumam, kas nav aprakstīts iedarbības apstākļu modelī, kuru sintezētājam drošības datu lapas (*Safety Data Sheet*) formā darījis zināmu produktā iekļauto pamatvielu piegādātājs. Pie tam pārstrādes produktu izgatavotājiem jāievēro prasība (saskaņā ar jau spēkā esošajiem tiesību aktiem) izstrādāt viņu izplatītā preparāta Drošības datu lapu, ja minētie preparāti tiek klasificēti kā bīstami saskaņā ar Direktīvu 99/45/EK.

7.7 Mazie un vidējie uzņēmēji, kas nedarbojas ķīmijas nozarē, pēc būtības ir tālāklīgotāji. Lietošana, domājams, retāk attiecas uz vielām (kuru reģistrācijas izmaksas sedz ražotājs/importētājs) nekā uz pārstrādes produktiem. Minēto mazo un vidējo uzņēmumu rīcībā nonāks Drošības datu lapas vai, ja tas tiks prasīts, Ziņojums par ķīmisko drošību. Tas ļaus labāk kontrolēt vielu pielietojumu un uzlabot risku pārvaldes pasākumu ieviešanas efektivitāti. Minētās kategorijas uzņēmumiem ekonomiskās izmaksas saistīsies galvenokārt ar netiešajām izmaksām, un tiem vajadzēs rēķināties ar jaunu administratīvu un birokrātisko apgrūtinājumu.

7.8 Kā norādīts 3.6. punktā, EESK pauž cerību, ka atbilstošās rūpniecības, arodbiedrību un nozares teritoriālās apvienības varēs aktīvi sekot regulas ieviešanai un piedalīties procesa vienkāršošanā, un noteikti uzņemsies noderīgo informācijas nesējas lomu, lai veicinātu regulas noteikumu ievērošanu un atsevišķos gadījumos — operatoru līdzdalību konsorcijs.

8. Drošība un veselība.

8.1 Ietekmes pētījumi, kas veikti līdz šim, galvenokārt apskata REACH izmaksas un īstenošanas iespējas. Savukārt kvantitatīvi pētījumi par reglamentējošās paketes pozitīvo ietekmi uz veselību un drošību darba vietā, kā arī par veselībai un videi nesniegtajām priekšrocībām ir mazāk detalizēti vai neesoši. Daudzi operatori ir pārmetuši REACH sistēmai tās

(8) OV C 112, 30.04.2004., 3.2. punkts

pārmērīgās izmaksas un pieprasījuši būtisku izmaiņu ieviešanu. Cita starpā atsevišķi rūpniecības sektori, kā arī lielās komercuzņēmumu ķēdes, neskatoties uz regulas izraisītajām izmaksām un administratīvo apgrūtinājumu. Regulas priekšlikumu vērtē pozitīvi.

8.2 EESK jau savā iepriekšējā atzinumā atzīmēja pievienoto vērtību, kuru rada ražošanas procesa un izstrādājumu kvalitāte un drošība. Komiteja piedāvā šos aspektus apskatīt padziļināti, īpaši kopsakarībā ar "Vides un veselības rīcības plānu".⁽⁹⁾ EESK pauž gandarījumu par specifisku, uz minēto jomu attiecināmu pētījumu ieprogrammēšanu, piemēram, *Trade Union Technical Bureau for Health and Safety* uzsāktu pētījumu par REACH sistēmas ietekmi uz veselības aizsardzību darba vietā (elpošanas sistēmas un ādas slimības).

8.3 Lai arī direktīva par strādājošo drošību jau ietver pasākumus, kas nosaka iedarbības apstākļus un lietoto vielu drošu izmantošanu, tās ieviešana dzīvē ne vienmēr ir apmierinoša. Palielinot pieejamās informācijas daudzumu, REACH sistēma nešaubīgi uzskatāma par nozīmīgu soli uz priekšu, garantējot visās ražojošajās nozarēs strādājošo drošību un veselību. Ņemot vērā lielāku nosegtu vielu daudzumu un to plašāku pieejamību tirgus dalībnieku vidū, padziļinātas un detalizētākas Datu drošības lapas un Ziņojumi par ķīmisko drošību būs noderīgi, drošību veicinoši instrumenti.

8.4 Kāds cits aspekts, kas ir atstāts novārtā un kuram ir jāpievērš lielāka uzmanība, saistās ar nepieciešamo produktu piegādes ķēdes dažādo dalībnieku (operatoru un strādājošo) apmācību un kvalifikācijas celšanu. Tas pats sakāms par patērētāju informēšanu un pārredzamības nodrošināšanu. EESK vēlas, lai minētajā jomā ar strādājošo apmācības programmu palīdzību un mehānismiem, kas ļautu piekļūt noderīgai un nekonfidencialai informācijai, tiktu realizēta aktīva politika. REACH sistēmas ieviešana noteikti ļaus apmierināt šīs vajadzības, bet tomēr, lai nodrošinātu maksimālu efektivitāti šajā jomā, būtu vēlams izstrādāt īpašus pasākumus.

9. Inovācija.

9.1 Viens no REACH sistēmas mērķiem ir veicināt inovāciju. Lai arī Komiteja atzinīgi vērtē jaunajām vielām piešķirto līdzsīgumu, galvenokārt obligātas reģistrācijas atcelšanu piecu gadu laikā posmā (ar iespēju pagarināt termiņu) vielām, kas tiek lietotas pētniecības nolūkiem, un reģistrējamo apjomu palieli-

nāšanu, tā tomēr prasa, lai tiktu izskatīti un ieviesti papildu pasākumi un instrumenti. Šajā sakarā Komiteja konkrēti piedāvā skaidri iekļaut 7. bāzes programmā pētniecību ķīmijas jomā un izvērtēt specifiskus mehānismus jaunizgudrojumu stimulēšanai un tehnoloģiju tālāknodešanai, lai veicinātu tādu vielu izstrādi, kas rada nelielu iespējamo risku.

9.2 Divi neseno veiktie prakses pētījumi parāda to, ka pētniecībai un attīstībai paredzēto resursu novirzīšana un samazināšana nebūs krasa, bet tomēr notiks, vienlaicīgi nepalielinot investīcijas pētniecībā. Šāda situācija paralēli izmaksu palielināšanai varētu novest pie inovācijas jaudas un attiecīgi konkurētspējas samazināšanās. Ņemot vērā to, ka šādai situācijai varētu būt īpaši smagas sekas attiecībā uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, dalībvalstīm vajadzēs pašām atbalstīt pētniecību minētā tipa uzņēmumos, izmantojot jauno regulu par valsts atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tas, ka aptaujātie uzņēmumi nebija ievērojuši sniegtās iespējas, liek domāt par informācijas kampaņas uzsākšanu par REACH sistēmas sniegtajām priekšrocībām, tādējādi kompensējot vismaz daļu no neizbēgamajiem apgrūtinājumiem.

9.3 Domājams, ka REACH ietekme uz ražošanas sistēmu radīs jaunas iespējas viselastīgākajiem, efektīvākajiem uzņēmumiem, kas visrūpīgāk seko tirgus attīstībai — tiem būs iespēja iekarot jaunas tirgus daļas un piedāvāt risinājumus visbīstamāko vielu aizvietošanai. Nedrīkst aizmirst, ka iegūtā pieredze radīs priekšrocības konkurences jomā tad, kad citiem pasaules reģioniem nāksies pielāgoties tādām ražošanas normām, kas respektē cilvēka veselību un apkārtējo vidi. Tāpat jāņem vērā REACH sistēmas iespaids uz zinātni un nepieciešamība attīstīt jaunas zināšanas (analītiskās ķīmija, datormodelēšana, toksikoloģija, jaunas testēšanas metodes, paraugu atlases un mērīšanas paņēmieni, jauna lietojumprogrammatūra).

9.4 Tajā pašā laikā arī likumdevējiem un politiķiem ir jāņem vērā šie procesi. Viņi ir atbildīgi par to, lai visas Kopienas politikas būtu saskaņotas un palīdzētu sasniegt Lisabonas stratēģijā noteiktos konkurētspējas, inovācijas un vides aizsardzības mērķus. Komiteja vēlas, lai padziļināts un pastāvīgs dialogs starp atbildīgajām iestādēm un iesaistītajiem dalībniekiem atvieglo to politiku un efektīvo instrumentu pilnveidošanu, kas mobilizēs visus tirgus darbības mehānismus par labu inovatīvas, kā arī veselības un vides aizsardzībai draudzīgas ķīmiskās rūpniecības attīstībai.

Briselē, 2005. gada 13. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ OV C 115, 26.6.2005.,